

О.А. Москаленко

кандидат педагогічних наук, доцент,

Л.П. Черкаська

кандидат педагогічних наук,

О.В. Коваленко

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава

lcherkas72@mail.ru

ДЕЯКІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

Результати психолого-педагогічних досліджень дозволили встановити, що ефективність навчання знаходиться у прямій залежності від рівня активності суб'єкта в пізнавальній діяльності. Теорія і практика навчання у вищій школі доводить, що активність студентів у навчанні забезпечує розвиток їх творчих можливостей, нових пізнавальних потреб, навичок пізнавальної діяльності загалом, сприяє формуванню творчої особистості.

Активізація навчальної діяльності студентів вимагає від викладача вмілого керівництва їх пізнавальною діяльністю, обґрунтованого вибору тих чи інших форм, методів, засобів навчання. Особливого значення набуває питання про особистісну самоорганізацію професійного визначення. У кінцевому підсумку саме особистість організовує своє професійне становлення тим чи іншим чином.

Запровадження в систему навчання студентів (особливо – фахово-орієнтованих дисциплін) елементів їх самоосвіти, як показує досвід, є не тільки можливим, виправданим, але й доцільним. Це обумовлене важливим значенням самостійної роботи для: активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, створення умов для максимального виявлення їх здібностей, забезпечення можливостей інтелектуального розвитку особистості, професійного зростання.

Ми виступаємо за помірковане, умотивоване включення в систему навчання студентів елементів їх самоосвіти. Запровадження комплексу самостійних робіт здійснюємо за такими напрямками:

- організація самостійного здобування, розширення й поглиблення знань студентами;
- формування узагальнених умінь і навичок самоосвіти (робота з підручниками, фаховою періодикою, підготовка міні-доповідей за вказаною тематикою тощо);
- доцільне поєднання аудиторної і позааудиторної самостійної навчальної діяльності;
- форми і методи організації звітності студентів про виконану роботу, організація контролю й самоконтролю;

- використання структурування навчального матеріалу, введення навчальних модулів.

Результати проведених досліджень показали, що залучення студентів до самостійного здобування знань, набуття умінь, більш глибокого дослідження важливих питань сприяє:

- розвитку мислення, уяви, пам'яті, уваги та інших якостей особистості;
- виявленню та розкриттю здібностей студентів, їх індивідуальних особливостей, зокрема, творчих начал;
- забезпеченню можливостей вибору оптимального темпу просування в навчанні для кожного;
- розвитку ініціативності, наполегливості, вміння відстоювати й обґрунтовувати власну точку зору;
- підвищенню якості знань, умінь і навичок (міцності, системності, глибини тощо);
- виробленню вмінь працювати з літературою;
- створенню особистісно орієнтованої системи навчання.

Фрагментарне залучення студентів до самонавчання не вирішує проблеми інтенсифікації навчального процесу. Тільки систематичне включення елементів самоосвіти студентів у процесі їх навчання на всіх етапах дозволяє істотно підвищувати рівень підготовки, активізовувати пізнавальну діяльність.

Плануючи включення елементів самоосвіти в систему самостійної роботи студентів з елементарної математики і методики навчання математики, ми оцінюємо навчальний процес у цілому. Зокрема, враховуємо не лише місце їх безпосереднього включення, але й роль і рівень загальних навчальних і специфічних фахових умінь, які:

- мають бути сформовані в ході конкретної навчальної діяльності студентів;
- становлять основу професійної діяльності вчителя математики;
- необхідні для самостійного оволодіння знаннями, самовдосконалення педагога як творчої особистості.

Нами розроблено комплекс заходів (рекомендації деталізовані до рівня завдань з елементарної математики і методики навчання математики), які доповнюють, органічно поєднуються з традиційними

підходами до проведення аудиторних занять. Розглянемо можливості використання окремих елементів самоосвіти студентів у процесі навчання.

- *Доаудиторна робота.*
 - Первинне опрацювання теоретичного матеріалу (на основі матеріалу лекцій, аналізу підручників, посібників, періодичних видань).
 - Актуалізація та систематизація знань і вмінь за курс математики середньої школи (відповідно до тематики заняття).
 - Розгляд програмного матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання (супутня тема, більш детальне, поглиблене вивчення деяких аспектів розглядуваної теми).
 - Самостійна підготовка: виконання завдань (індивідуальних та групових), передбачених до занять з елементарної математики і методики навчання математики.
- *Аудиторна робота.*
 - Використання різних видів самостійної роботи. Їх вибір обумовлюється метою заняття (актуалізуючі, навчаючі, контролюючі, систематизуючі, тренувальні самостійні роботи тощо), специфікою розглядуваної теми, рівнем підготовки студентів.
 - Комплексне застосування доаудиторної підготовки.
- *Післяаудиторна робота.*
 - Виконання домашніх завдань (різні види, вибір яких визначається місцем і значенням даної теми для подальшого вивчення математики) на основі доаудиторної та аудиторної роботи.

Хоча діяльність студентів спрямована на самостійне оволодіння знаннями та вміннями (до і після аудиторної роботи) і включає в себе вагомий частку їх власного внеску, проте вона так само, як і робота аудиторна, повинна бути організованою і керованою викладачем. Тільки у випадку аудиторної роботи викладач безпосередньо впливає на перебіг процесу засвоєння знань, контролює, коректує в разі потреби, а під час здійснення самонавчання це керівництво є опосередкованим. Воно стає можливим лише за рахунок підготовлених методичних рекомендацій, систем вправ і завдань. З метою узагальнення, систематизації, поглиблення знань, вироблення вмінь застосовувати набуті знання в стандартних та нестандартних ситуаціях нами розроблено систему спеціальних завдань, виконання яких потребує виявлення творчості, нетрадиційного підходу.

Задача формування творчої особистості майбутнього вчителя розв'язується не тільки окремими прийомами, а системою, комплексом методів, прийомів, засобів, які водночас сприяють підвищенню ефективності та оптимізації процесу навчання. Нами розглянуто лише один із можливих напрямків вирішення проблеми формування творчої особистості майбутнього вчителя – включення елементів самоосвіти в процес навчання. Пошук і дослідження інших шляхів у розв'язанні цієї проблеми – важливе завдання сучасної педагогічної науки.

Анотація. Москаленко О.А., Черкаська Л.П., Коваленко О.В. Деякі шляхи формування творчої особистості майбутнього вчителя математики. Розглядається один із напрямків формування творчої особистості студента: включення елементів самоосвіти в процес навчання загалом, елементарної математики і методики навчання математики зокрема.

Ключові слова: самостійна навчальна діяльність, самоосвіта, особистість майбутнього вчителя, пізнавальна активність студентів.

Аннотация. Москаленко О.А., Черкасская Л.П., Коваленко Е.В. Некоторые пути формирования творческой личности будущего учителя математики. Рассматривается одно из направлений формирования творческой личности студента: включение элементов самообразования в процесс обучения в целом, элементарной математике и методике обучения математике в частности.

Ключевые слова: самостоятельная учебная деятельность, самообразование, личность будущего учителя, познавательная активность студентов.

Summary. Moskalenko O., Cherkas'ka L., Kovalenko O. Some ways of creating a future of creative mathematics teacher. Considered one of the lines forming a creative personality of a student: the inclusion of elements of self-education in the learning process as a whole, elementary mathematics and mathematics teaching methods in particular.

Key words: independent learning activities, self-education, the future teacher personality, cognitive activity of students.

Л.Й. Наконечна

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, м. Вінниця

ПРОВІДНІ МОТИВИ ТА ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ МОТИВАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Мотиви є важливим фактором формування самостійності та творчості студентів. Науковці стверджують, що від мотивів навчальної діяльності, від ставлення студентів до процесу навчання